

Samenvatting

Op 1 april 2014 is het adolescentenstrafrecht in werking getreden. Met de komst van het adolescentenstrafrecht is een flexibele toepassing van het jeugd- en volwassenenstrafrecht voor justitiabelen in de leeftijd van 16 tot 23 jaar mogelijk. Afhankelijk van de juridische condities 'persoon van de dader' en 'omstandigheden waarin het feit is gepleegd' kan bij een strafzaak tegen een jongvolwassene gekozen worden voor de toepassing van een sanctie uit het jeugdstrafrecht (d.w.z. artikel 77c lid 1 Wetboek van Strafrecht [Sr.] toepassen). Voor 16- en 17-jarigen geldt dat zij onder bepaalde voorwaarden berecht kunnen worden volgens het volwassenenstrafrecht (d.w.z. artikel 77b lid 1 Sr. toepassen). Het huidige onderzoek is een onderdeel van het meerjarig onderzoeksprogramma Monitoring en Evaluatie van het adolescentenstrafrecht. Het doel van deze haalbaarheidsstudie is om te achterhalen hoe de monitoring van de recidive van voor het adolescentenstrafrecht relevante groepen vorm kan worden gegeven. In toekomstige trendrapportages van de monitor jeugdcriminaliteit en de recidivemonitor kan dan ook over de recidive van deze onderzoeksgroepen gerapporteerd worden.

Voor het meten van de recidive zal worden aangesloten bij de standaard werkwijze van de recidivemonitor van het WODC. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). Uit eerder onderzoek naar het adolescentenstrafrecht is gebleken dat de wetsartikelen die wijzen op toepassing artikel 77b lid 1 en 77c lid 1 Sr. niet in registratiesystemen zoals de OBJD geregistreerd worden. In het huidige onderzoek bepalen we daarom aan de hand van een tweetal indicatoren of sprake is van het jeugd- of volwassenenstrafrecht. Hiervoor kijken we naar het regiem (*staat jeugdstrafrecht geregistreerd?*) en de sanctie (*is er een sanctie opgelegd die specifiek is voor het jeugdstrafrecht?*). Als minimaal één van deze indicatoren op het jeugdstrafrecht duidt, dan wordt aangenomen dat er sprake is van jeugdstrafrecht en anders wordt er vanuit gegaan dat een zaak is afgedaan volgens het volwassenenstrafrecht. Op deze wijze selecteren we jeugdigen die (vermoedelijk) berecht zijn volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.) en jongvolwassenen die (vermoedelijk) berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr.). Eerder onderzoek heeft aangetoond dat het mogelijk is om met dergelijke indicatoren op een betrouwbare wijze zaken te selecteren waarin artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast in het Rapsody Centraal management-informatiesysteem (RAC-min). We vergelijken daarom de zaken die in de OBJD worden geselecteerd als zijnde zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 of 77c lid 1 Sr. werd toegepast met de zaken die in het RAC-min geselecteerd worden. Indien er sprake is van een substantiële overlap zal een recidivemeting plaatsvinden onder minderjarigen berecht volgens het volwassenenrecht en/of jongvolwassenen berecht volgens het jeugdrecht.

Om zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 of 77c lid 1 Sr. is toegepast te selecteren worden conform eerder onderzoek twee indicatoren samengesteld waarmee bepaald wordt of er sprake was van toepassing van het jeugdstrafrecht of niet. De indicator jeugdstrafrecht verwijst naar het type strafstelsel dat is toegepast binnen een strafzaak en de indicator jeugdsanctie indiceert of er een jeugdsanctie is opgelegd. Voor de selectie van zaken van de onderzoeksgroep minderjarigen berecht volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b lid 1 Sr.) worden zaken geselecteerd van personen die 16 of 17 jaar oud zijn op het moment dat de feiten in de zaak gepleegd werden en waarbij zowel de indicator jeugdstrafrecht als de indicator

jeugdsanctie op 'nee' staat. Voor de selectie van zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c lid 1 Sr.) worden zaken geselecteerd van personen die 18 tot 23 jaar oud zijn op het moment dat de feiten in de zaak gepleegd werden en waarbij de indicator jeugdstrafrecht en/of de indicator jeugdsanctie op 'ja' staat.

Het aantal zaken waarin vermoedelijk artikel 77b lid 1 Sr. is toegepast, blijkt erg laag te liggen én er is sprake van een zeer beperkte overlap in de selecties van het RAC-min en de OBJD. Vanwege deze redenen wordt het *niet* haalbaar geacht om een recidivemeting uit te voeren onder 16- en 17-jarigen veroordeeld volgens het volwassenenstrafrecht. Wat betreft de selectie van zaken waarin vermoedelijk artikel 77c lid 1 Sr. is toegepast, is gebleken dat de selectie in het RAC-min en de OBJD grotendeels overeenkomt. Van het totaal in het RAC-min geselecteerde zaken van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht ($N=2.331$) wordt 86% ook in de OBJD geselecteerd. Er is echter ook sprake van verschillen tussen de selectie in beide registratiesystemen. 14% van de in het RAC-min geselecteerde zaken komt niet in de OBJD-selectie voor, terwijl 7% van de in de OBJD geselecteerde zaken niet in de selectie van het RAC-min voorkomt. Vanwege de grote mate van overlap wordt geoordeeld dat het *wel* haalbaar is om een recidivemeting onder de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht uit te voeren. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat recidive gemeten zal worden bij een groep waarbij op basis van indicatoren bepaald is dat *vermoedelijk* sprake is van toepassing van artikel 77c lid 1 Sr. Er is namelijk niet opnieuw een validatieonderzoek uitgevoerd waarin op basis van vonnissen en arresten is uitgezocht of daadwerkelijk sprake was van toepassing van artikel 77c lid 1 Sr. Het eerder uitgevoerde validatieonderzoek heeft slechts betrekking op het eerste jaar na invoer van het adolescentenstrafrecht. Aangezien niet bekend is of de selectie van jeugdstrafrechtzaken op basis van indicatoren ook bij later ingeschreven zaken tot dezelfde foutmarge leidt, wordt aanbevolen om opnieuw een validatieonderzoek uit te voeren voor meer recente jaren.

De recidivemeting laat zien dat de recidive onder jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht in de jaren 2014, 2015 en 2016 niet gering is. De recidiveprevalentie na één jaar ligt rond de 40% en na drie jaar ligt deze in alle drie de onderzochte cohorten boven de 55%. De recidiveprevalentie varieert aanzienlijk tussen de verschillende cohorten. Deze verschillen in recidiveprevalentie hangen vermoedelijk (deels) samen met de verschillen in de achtergrondkenmerken van de daders in de onderzochte jaren. De algemene recidiveprevalentie van alle cohorten jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht is voorts hoger dan de recidiveprevalentie van alle jongvolwassenen met strafzaken behandeld door de rechter. Dit is niet verwonderlijk aangezien eerder onderzoek liet zien dat de groep jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht een relatief zware groep daders betreft. De persoonskenmerken en kenmerken van de strafrechtelijke carrière van deze groep wijzen erop dat zij een meer recidivegevoelige groep betreffen dan de hele groep jongvolwassenen. Voor het meest recente cohort van de jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht (cohort 2016) is ook naar de tweejarige ernstige, zeer ernstige en speciale recidiveprevalentie gekeken. De tweejarige ernstige recidiveprevalentie bedraagt 44% en de tweejarige zeer ernstige recidiveprevalentie 11%. Wanneer gekeken wordt naar speciale recidive, dat is recidive naar aanleiding van een delict waar ook sprake van was in de uitgangszaak, dan blijkt de speciale recidive naar aanleiding van een vermogensdelict of Opiumwetsdelict relatief hoog te liggen.

In toekomstige herhaalmetingen van de recidive kan gekeken worden hoe de trend in recidive onder jongvolwassenen die berecht zijn volgens het jeugdstrafrecht zich ontwikkelt. In een effectonderzoek dat loopt binnen het ASR-onderzoeksprogramma zal (onder meer) de recidive van jongvolwassenen berecht volgens het jeugdstrafrecht worden vergeleken met de recidive van een controlegroep.